

מס. נושא: 5.154

רצח פוליטי

מטרות:

- להביא להכרה שרצח פוליטי אינו שונה מכל רצח אחר.
- לברר את דרכי המחאה ואת גבולותיה הלגיטימיים על פי ערכי הדמוקרטיה.
- לברר את ההשלכות של רצח פוליטי על משטר דמוקרטי ועל חיי הפרט בתוכה.

שלב א' - קבוצתי

המשתתפים יתחלקו ל-4 קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיס הכולל קטע שעוסק ברצח פוליטי של מנהיג ובתפיסת העולם שלאורה הנהיג אותו אדם את עמו. לכל הקטעים שאלות זהות. חברי הקבוצה יתבקשו לענות על השאלות.

שאלות לדין בקבוצות:

- מה היו המניעים של הרוצחים?
- כיצד השפיע הרצח על מימוש האידיאולוגיה של המנהיג לאחר שנרצח?
- מה המסר שעולה, לדעתכם, מהמקרה שמתואר בקטע?

קטע א': אנואר סאדאת (1918-1981)

אנואר סאדאת היה נשיא מצרים. הוא היה המנהיג הערבי הראשון שהחליט לעשות שלום עם ישראל. בנובמבר 1977 הגיע סאדאת לירושלים ונשא נאום בכנסת. ב-1978 חתם על הסכם השלום בקמפ דייוויד בארה"ב, ולאחר מכן חתם, יחד עם מנחם בגין, ראש ממשלת ישראל דאז, על הסכם השלום בין שתי המדינות. פריצת דרך זו עלתה לו בחייו. קנאים מוסלמים המתנגדים לדרכו ירו בו למוות בעת שצפה במצעד צבאי. סאדאת נחשב לקורבן השלום בין ישראל לבין מצרים. במקומו של סאדאת כנשיא מצרים בא סגנו, חוסני מובארק, אשר בתפקידו זה ראה מחויבות להמשיך את דרכו של קודמו בשלום עם ישראל.

קטע ב': מוהנדארס קרמשאנד גאנדי (1869-1948)

גאנדי הנהיג את בני עמו במאבקם למען שחרורה של הודו מעול האימפריה הבריטית ולמען עצמאותה. בני עמו כינוהו "מהטמה" = הנפש הגדולה. הוא הטיף "לאי-אלימות אקטיבית" או להתנגדות פאסיבית ולחסם נגד עוולות שיצרה שיטת הכתות ההינדית, כגון קיפוח בני המעמד הנמוך, שאותו כינה "בני האלוהים". הוא התנגד נמרצות למלחמת האחים בין הינדים למוסלמים ולחלוקתה של הודו ולפרישת פאקיסטאן ממנה. אמונתו התמצתה במילים שנהג לומר מדי בוקר: "לא אירא איש עלי אדמות. אירא רק את האלוהים, לא אנטור לאיש, לא אכנע לעוול מאיש, אנצח את השקר בעזרת האמת ובמלחמת הכזב אשא בכל סבל".

302- בינואר 1918, בשעה שגאנדי השתתף בתפילה, ירה בו למוות מתנקש הינדי קנאי.

קטע ג': אברהם לינקולן (1809-1865)

אברהם לינקולן נאבק לביטול העבדות. בהנהגתו ניצחו מדינות הצפון, שביקשו לשמור על אחדותה ושלמותה של ארה"ב, את מדינות הדרום, שהעדיפו לפרקה. לינקולן התנגד לכפיית עמדותיו הפוליטיות בכוח ואף ניסה למנוע את מלחמת האזרחים. הוא נרצח בידי קנאי, בן הדרום, שחקן תיאטרון, באולם התיאטרון. מותו לא עצר תהליכים שהוא עמד בראשם.

קטע ד': מרטין לותר קינג (1929-1968)

מרטין לותר קינג היה מנהיג אמריקאי שחור שלחם למען זכויות השחורים. מאבקו נגד חברת אוטובוסים שנהגה הפלו שחורים לרעה התנהל ללא שימוש בכוח ונחל הצלחה. הצלחה זו הובילה אותו להחלטה להמשיך ולנקוט במאבקיו קו של אי-אלימות. הוא נפגש עם מנהיגי ארה"ב וגדולי עולם והיה לדמות הנערצת ביותר בקרב השחורים. ב-1964 הוענק לו פרס נובל לשלום. השפעתו המרסנת על בני גזעו בארה"ב מנעה לא אחת מאורעות דמים. קינג היה חסיד ההבנה הבין-עדתית בארה"ב וראה דמיון בין גורל היהודים וגורל השחורים. באפריל 1968 נרצח בידי צעיר לבן בעיר ממפיס שבמדינת טנסי.

שלב ב' - במליאה

נציגי הקבוצות ידווחו על המקרה שעסקו בו ועל עיקרי הדיון שהתקיים בקבוצה.

שאלות לדיון:

- האם ניתן למצוא דמיון בין הדמויות של המנהיגים שנרצחו לבין דרכו של יצחק רבין?
- האם השיגו מעשי הרצח שהוזכרו את מטרתיהם?
- באילו דרכים לגיטימיות אפשר להביע התנגדות במשטר דמוקרטי לדרכו של המנהיג?
- מנהיגים משמונים ארצות באו ללוות את יצחק רבין בדרכו האחרונה. האם אפשר לראות בכך אמירה שמלכדת את העולם הנאור נגד רצח פוליטי?